

Open in app ↗

Search

Desi Stack · Following

Member-only story

Opportunity Cost

Original draft of an article in Marathi in the newspaper Sakal

Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

Published in Desi Stack

3 min read · Just now

Share

More

तिसरा नंदू

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

भा

त्रितीय दरवर्षी लाखो तरुण-तरुणी सारख्या करतात. दिसतात. याच यासाठी पाच-सहा वर्षांचं आयुष्य खर्च करतात. याच या चालाक अवधीन संधारातक असून, अंतिम यशस्वी होणाऱ्यांची संख्या अत्यल्प असते. देशसेवा, संघर्षांची आपांकांमध्ये असले तरी, बहुतांश यांची प्रियोगी फक्त यक्का, निराशा आणि याचा गेलेली वाई देतात. मग याचा विचार का होत नाही? या गेलेल्या वर्षांची भरपाई काही होणार? याच काळजी दुसरे काही ठीकठाक (खूप लाघवे नसले तरी) करता आले नसते का? खेरतर असा 'अन्यास' तरुणाना विविध सेत्रात जाता येण करतो.

विधी-कायदे, सांगक, वित इत्यादी क्षेत्रात खूपच गरज आहे, पादेशी भाषा शिक्षणाकायातील कामे भारतातही पिलू शकतात. सध्या जोमाता असलेल्या स्टार्टअप्समध्ये करित घडवण्याची संघी आणि शिकवण्याची आवड असेल तर त्याही पेशात जितीतीरी

संघी आहेत. एक ना अनेक, पण सर्व लक्ष एका परोक्षकडे तरुणाला मुळे उव्वित असते. तिथे

गमावलेल्या संधींची किंमत

होतात. मग या 'गमावलेल्या' संघींचा का विचार होते नाही? याच प्रश्नावर आधारित 'मेंटल मॉडल' (पन : प्राल्प) अयोता विचार-विचारां 'ऑपोन्यूनिटी कॉस्ट' म्हणजेच 'तत संघींची किंमत' असे म्हणू शकतो.

आपण आपुल्यात दरोबर असेहा निवाप घेतो. काही गेठे, काही छोटे, पण प्रत्येक निंंदामध्ये एक वा अनेक गत-संधींच्या किंमती दडलेल्या असतात. म्हणजेच आपण निवडलेली गोष्ट न करता निळू शकाणाऱ्या पर्यावर मूऱ्य. ही संख्याना अवश्यकात आली असली तरी तिच महत्त्व केवळ आर्थिक अवलोकनापुरुत मर्मांदात नाही, ती आपल्या आयुष्याच्या प्रत्येक शेत्रात लागू होते. याची काही ठदाहणे पाहायात.

कल्पना करा, तुम्ही रीविवाची मुळे एडाया मोठ्या भास्तुमध्ये खोल्दी करत, खाली-पिण्यात आणि खोल्दी (विडो-शार्पिं!) करत घालतली. दूमचे पावेक हवात खर्च आणि सहा-तास सहन घेते, योद्दी मजा झाली. पण या कराव काम, याच दिवावी जवळच्या उद्योजकतोवर आधारित कार्यकारीले होते लागली असती, तर? एखाद्या यशस्वी स्टार्टअप संख्यापकडू शिकायला मिळाल असते. तिथे

ओळख्या वाळल्या असल्या, कदमाती खालादी कल्पना सुखली असती, जी भविष्यात व्यवसायात रुपांतरित होऊ शकाली असती.

मोठमध्ये गेलेल्या दिवसांचे बिल तुमच्या डिसान्हून घेले : ₹ ५,०००. पण कार्यसळेला न गेल्याचे बिल कोणीच दाववत नाही. हेच ते अन्यून तुकडान म्हणजेच 'तत संघींची किंमत'. म्हणजेच एखादी गोष्ट निवडताना, आपण या दुसऱ्या गोष्टी सोडू घेतो, त्यावै मूऱ्य. एका वाळल्या पाणारातील नोकरीसाठी दोनकां दोनां, तुम्ही तुमचा स्टार्टअप सुरु कराऱ्यांची संघी सोडाव आहो का? नोकरीच्या भविष्यात नोकरी जास्त पैसे देईल, स्थिरता देईल; पण गमावलेली स्टार्टअपांची संघी काहीतरी जाापेगळं-असमान्य करण्याची शक्यता तर गमावत नाहीले ना?

रोज तासातास सोशल मीडियावर घालवाना, कर्तव्यात एक नवीन कौशिल्य शिकायाची संघी हातातून यात आहे का? त्यामुळे पुस्तके वाचणे मात्र पढत आहे का? परं परोटी करावे हे अनेक देईल, स्थिरता देईल; पण त्यासाठी घेतलेली कंपी आणि त्यात गुंतवलेल माडवल दुसऱ्या गुंतवल्युकीत वापरल असते तर अधिक चांगले

परताचा मिळाला असता का? याड्याने गाहं काही खार्चिक वाचत; पण यामुळे लवचिकाता, आविंद तरलेला आणि इतर संघी निळू शकतात. दिसते ते प्या, पण दिसत नाही ती 'गत -संघींची किंमत'.

आपिसमध्ये प्रत्येक नीटिंग्राम 'हो' म्हणै न्हणाऱ्ये तुकडं लक्ष, विचारराती आणि मोक्ष वेळ गमावण्या, नाही का? हा वेळ सखोल-सर्वनांगील कल्प किंवा महत्त्वाच्या निर्णयांसाठी वापरता आहता असता. व्यवयापांमुळे होणारं खरें तुक्कसान वेळेच नसते तर

तुम्ही गमावलेल्या संघींची असता, आपण महसू जे मिळते त्याका लहा घेतो, जे गमावती त्याका नाही. हे आपल्या विचारसंजीव अंगांत आहे. 'गत संघींची किंमत' समजून घेणे केळज शहाजपण नव्हे तर ही एक मानसिक शक्ती आहे. तीच आपल्याल साळ घाटवाल करण्याच्यापासून कोळ करतो. विचारपैकी कजानान्यांकडे नेते. तुमच्या प्रत्येक 'होकार' त अनेक 'नकार' दडलेले असता, पण त्यांन येणे महत्त्वाची आहे. पुढज्या वेळी लेवा तुम्ही कुळलाही निर्णय घाल, तेहुती फक्त हे का? इक्कीच नाही, तर 'यामुळे मी काय गमावत आहे?' हाही प्रश्न विचारायला विसरू नका.

गत-संघींची किंमत

भारतात दरवर्षी लाखो तरुण-तरुणी यूपीएससी, एमपीएससी सारख्या स्पर्धापरीक्षांची तयारी करताना दिसतात. काही जण यासाठी पाच-सहा वर्षांचं आयुष्य खर्च करतात. मात्र या परीक्षा अत्यंत स्पर्धात्मक असून, अंतिम यशस्वी होणाऱ्यांची संख्या अत्यल्प असते. देशसेवा, स्थैर्य आणि प्रतिष्ठा हे आकर्षण मान्य असले तरी, बहुतांश जणांच्या पदरी फक्त थकवा, निराशा आणि वाया गेलेली वर्ष येतात. मग याच विचार का होत नाही? या गेलेल्या वर्षांची भरपाई कशी होणार? याच काळात दुसरे काही ठीकठाक (खूप

लाभाचे नसले तरी) करता आले नसते का? खरेतर अशा 'अभ्यासू' तरुणांना विविध क्षेत्रात जाता येऊ शकते. विधी-कायदे, संगणक, वित्त इत्यादी क्षेत्रात खूपच गरज आहे. परदेशी भाषा शिकून कौशल्याधारित कामे भारताबाहेर मिळू शकतात. सध्या जोमात असलेल्या स्टार्टअप्समध्ये करिअर घडवण्याची संधी आणि शिकवण्याची आवड असेल तर त्याही पेशात कितीतरी संधी आहेत. एक ना अनेक. पण सर्व लक्ष एका परीक्षेकडे लागल्यामुळे उर्वरित सर्व दारं नकळत बंद होतात. मग या 'गमावलेल्या' संधींचा का विचार होत नाही? याच प्रश्नावर आधारित 'मेंटल मॉडेल' (मन: प्रारूप) अर्थात विचार-चित्राला 'ऑपॉर्चुनिटी कॉस्ट' म्हणजेच 'गत संधीची किंमत' असे म्हणू शकतो.

आपण आयुष्यात दररोज असंख्य निर्णय घेतो. काही मोठे, काही छोटे. पण प्रत्येक निर्णयामागे एक वा अनेक गत-संधींच्या किंमती दडलेल्या असतात, म्हणजेच आपण निवडलेली गोष्ट न करता मिळू शकणाऱ्या पर्यायाचं मूल्य. ही संकल्पना अर्थशास्त्रातून आली असली तरी तिचं महत्त्व केवळ आर्थिक व्यवहारांपुरतं मर्यादित नाही, ती आपल्या आयुष्याच्या प्रत्येक क्षेत्रात लागू होते. याची काही उदाहरणे पाहुयात.

कल्पना करा, तुम्ही रविवारची सुट्टी एखाद्या मोठ्या मॉलमध्ये खरेदी करत, खाण्या-पिण्यात आणि खरेदी (विंडो-शॉपिंग!!) करत घालवली. तुमचे पाचेक हजार खर्च आणि ६-७ तास सहज गेले. थोडी मजा झाली, पण जरा विचार करा, याच दिवशी जवळच्या उद्योजकतेवर आधारित कार्यशाळेला हजेरी लावली असती, तर? एखाद्या यशस्वी स्टार्टअप संस्थापकाकडून शिकायला मिळालं असतं. तिथे ओळखी वाढल्या असत्या. कदाचित एखादी कल्पना सुचली असती जी भविष्यात व्यवसायात रूपांतरित होऊ शकली असती. मॉलमध्ये गेलेल्या दिवसाचं बिल तुमच्या खिशातून गेलं: ₹५,०००. पण कार्यशाळेला न गेल्याचं बिल कोणीच दाखवत नाही. हेच ते अदृश्य नुकसान म्हणजेच 'गत संधीची किंमत'. म्हणजेच एखादी गोष्ट निवडताना, आपण ज्या दुसऱ्या गोष्टी सोडून देतो, त्यांचे मूल्य.

एका चांगल्या पगाराच्या नोकरीसाठी होकार देताना, तुम्ही तुमचा स्टार्टअप सुरू करण्याची संधी सोडत आहात का? नजीकच्या भविष्यात नोकरी जास्त पैसे देर्इल, स्थिरता देर्इल पण गमावलेली स्टार्टअपची संधी काहीतरी जगावेगळं-असामान्य करण्याची शक्यता तर गमावत नाहीये ना?

रोज तासंतास सोशल मीडियावर घालवताना, कदाचित एक नवीन कौशल्य शिकण्याची संधी हातातून जात आहे का? त्यामुळे पुस्तकं वाचणे मागे पडत आहे का? कित्येक दिवसात सहकुटुंब पत्ते खेळले नाहीयेत का?

घर खरेदी करणं हे अनेकांचं स्वप्न असतं, पण त्यासाठी घेतलेलं कर्ज आणि त्यात गुंतवलेलं भांडवल दुसऱ्या गुंतवणुकीत वापरलं असतं तर अधिक चांगला परतावा मिळाला असता का? भाड्याने राहणं काहींना खर्चिक वाटतं, पण यामुळे लवचिकता, आर्थिक तरलता आणि इतर संधी मिळू शकतात. दिसतं ते घर, पण दिसत नाही ती 'गत -संधीची किंमत'.

ऑफिसमधल्या प्रत्येक मीटिंगला 'हो' म्हणणं म्हणजे तुमचं लक्ष, विचारशक्ती आणि मोकळा वेळ गमावणं, नाही का? हा वेळ सखोल-सर्जनशील काम किंवा महत्त्वाच्या निर्णयांसाठी वापरता आला असता. व्यत्ययांमुळे होणारं खरं नुकसान वेळेचं नसतं तर तुम्ही गमावलेल्या संधींचं असतं.

आपण सहसा जे मिळतं त्यावर लक्ष देतो, जे गमावतो त्यावर नाही. हे आपल्या विचारसरणीचं अपंगत्व आहे. गत संधीची किंमत' समजून घेणं म्हणजे केवळ शहाणपण नव्हे तर ही एक मानसिक शक्ती आहे. तीच आपल्याला सरळ वाटचाल करणाऱ्यांपासून वेगळं करते. विचारपूर्वक जगणाऱ्यांकडे नेते. तुमच्या प्रत्येक 'होकारा'त अनेक 'नकार' दडलेले असतात याचं भान येणं महत्वाचं आहे. पुढच्या वेळी जेव्हा तुम्ही कुठलाही निर्णय घ्याल, तेव्हा फक्त "हे का?" इतकंच नाही, तर "यामुळे मी काय गमावत आहे?" हाही प्रश्न विचारायला विसरू नका.

- डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

[Opportunity Cost](#)[Sakal](#)[Marathi](#)[Mental Models](#)[Life Hack For Success](#)[Following](#)

Published in Desi Stack

60 Followers · Last published just now

Stories related to innovation and technology in India. Also includes discovering various aspects of ancient Indian Knowledge System.

[Edit profile](#)

Written by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

1.7K Followers · 2.1K Following

PhD in Geometric Modeling | Google Developer Expert (Machine Learning) | Top Writer 3x (Medium) | More at <https://www.linkedin.com/in/yogeshkulkarni/>

No responses yet

[...](#)

Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

What are your thoughts?

More from Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD) and Desi Stack

In Technology Hits by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

Building AI-Powered QA Workflows

Streamlining Test Case Generation with LangGraph

★ Mar 21 12

 In ILLUMINATION by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

What can we learn from Lord Ram?

Life Lessons from Lord Ram's Exemplary Qualities

Jan 16, 2024 78

 In Technology Hits by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

Unveiling Manifold learning

What a neural network is really doing?

Feb 23, 2024 282 1

 In Google Cloud - Community by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

Gemma for GST

Fine-tuning Gemma using Ludwig on GST-FAQs dataset

Mar 14, 2024

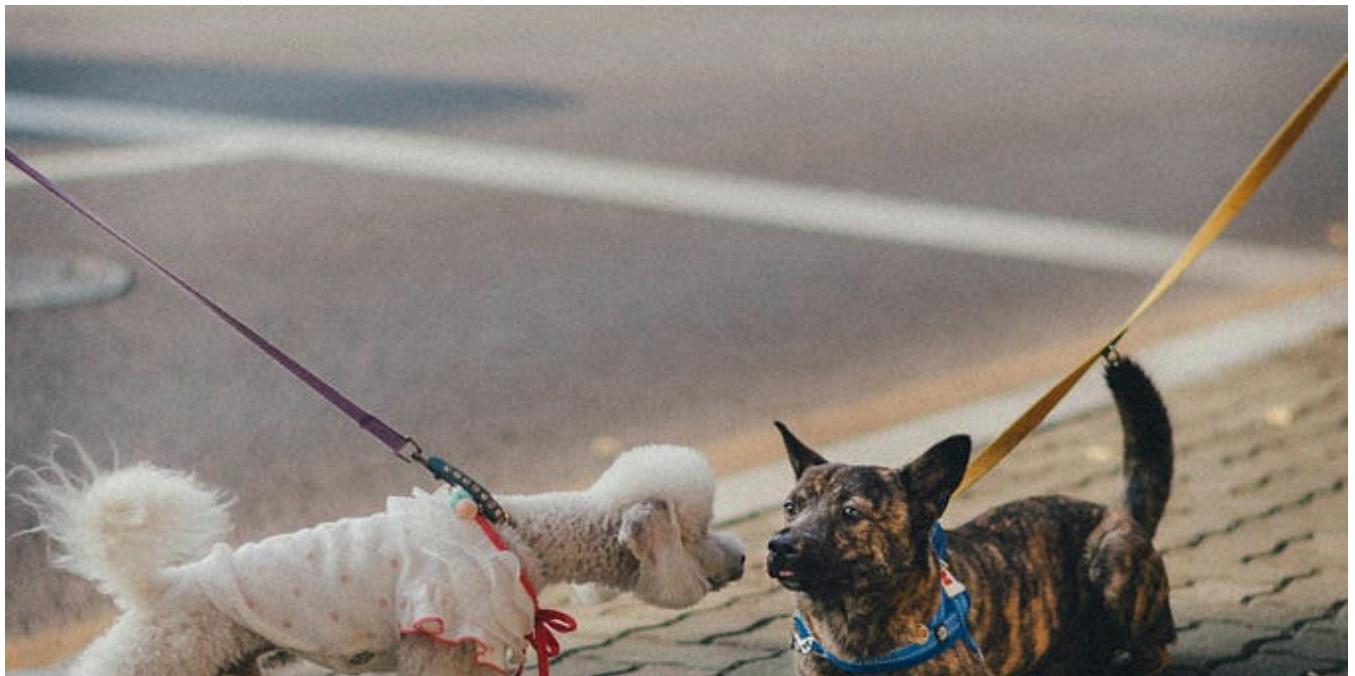
6

See all from Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

See all from Desi Stack

Recommended from Medium

In Psyc Digest by Alessia Francisca

The 1-Minute Introduction That Makes People Remember You Forever

A Behavioral Scientist's Trick to Hack the "Halo Effect"

Apr 12 20K 466

...

 In Predict by Rafe Brena, Ph.D.

Here Comes the Second Wave Of Intelligent Agents

Whether You Are Ready Or Not

4d ago 626 15

...

 In Age of Awareness by Eva Keiffenheim

The 3-Level Prompting System That Makes AI Insanely Useful

Learn the science-backed, high-impact way to design prompts that think, create, and solve like a human partner.

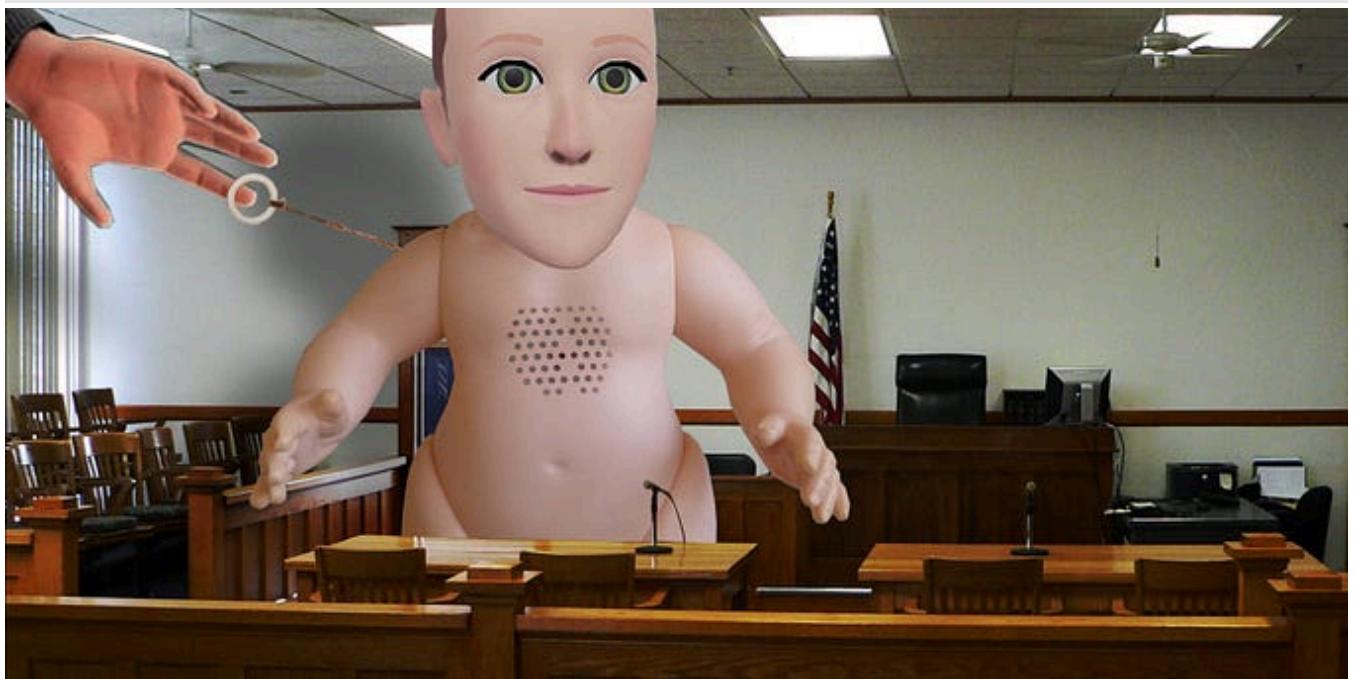
Apr 9

2.2K

43

...

Cory Doctorow

Mark Zuckerberg personally lost the Facebook antitrust case

A folder on his desktop called “mens rea.”

3d ago

1.93K

13

...

Ignacio de Gregorio

A 246-Word Letter Worth \$32 Billion

Have AI Investors Lost Their Minds?

 5d ago 536 19

...

In The Ordinary Programmer by huizhou92

A “Time Bomb” Laid 50 Years Ago Is Now Headed for Detonation

Back in the early ’70s, Ken Thompson was facing a seemingly simple but critical challenge:

 Apr 13 3.1K 46

...

[See more recommendations](#)